

De apologie van de eeuwigheid,

Het gesprek,

De virtuele veiligheid

en

De vergeetput

Jan Bauwens,

Serskamp

2006

Jan Bauwens, *De apologie van de eeuwigheid, Het gesprek,
De virtuele veiligheid en De vergeetput.*

D/2006/Jan Bauwens, uitgever

De Apologie van de Eeuwigheid

Ieder zijn mening, maar... is de onlangs overleden Julien Schoenaerts dan niet de grootste acteur die wij hier ooit hebben mogen kennen? 'Acteur' is niet de juiste term: acteren was het immers niet wat hij deed, acteren is slechts 'doen alsof'; de naam 'magiër' lijkt hier veel passender. Hoe anders moet je iemand noemen die maakt dat je mensen van pakweg twee en een half duizend jaar geleden in levenden lijve prompt ontmoet? Zo lang is het geleden dat Socrates zich met zijn verdedigingsrede wendde tot de burgers van de bakermat onzer beschaving, in wiens voetsporen wij nu treden. Maar nog veel langer zal het duren vooraleer de eersten onder ons zijn woorden gaan beamen en het 'mea culpa' slaan.

"Gelijk hebt gij, Socrates, gij grote mijnheer!", roept iemand plotseling van op de tribune, en hij staat op, richt zich tot de 'burgers van Athene' en roept uit: "Deze man mag niet ter dood worden gebracht! Niet deze man! Hoort u mij goed, mijn medeburgers? Niet deze man!"

Socrates, Christus, Giordano Bruno. Hij gaat door, blijkbaar onverstoort. Als een lenige brug overspant zijn blik de tijden; vanuit diepe kassen kijken die ogen die voor het eerst in de geschiedenis der mensheid door de aanblik van

De Apologie van de Eeuwigheid

de Waarheid zijn verwond, de man die rechtop is gaan staan doordringend aan. Wat een noodlotsblik gaapt daar vanuit de Hades! Wat een schim, vanuit het Niets! Weet de brave toeschouwer dan niet, dat alleen de Dood de Waarheid dragen kan? En zijn niet allen daarvan getuige: dat het toneel zich aan *deze* zijde van 't theater afspeelt waar het geacht publiek komt zetelen? Aan *gene* zijde, op de planken, triomfeert het naakte van de dingen, het ongeklede lijf van de Waarheid, week gebeiteld in het koude vlees van de moerassen van het Einde...

Het schuwe leven zoekt zich te beveiligen voor 't dodenrijk door het als een onschuldig spel te zien. Maar een grillige mist, opstijgend uit de krochten van een klamme duisternis welke alleen met bleke schimmen wordt bevolkt, slaat slechts met verstomming. Met angst bedeeft het elke steelse blik die in haar richting gluurt, want angst en beven is 't verdiende loon.

De afgrond van de planken gaapt en doet ons duizelen, haast storten wij de kloof in die ons scheidt van onze eigen aard. Onsterfelijke woorden, ongeboren ook, dringen diep door in de pijpen van de oren, in de gangen onder 't scheideldak dat wij zo knus geloofden te bewonen. De worm der waarheid dringt naar binnen in de ziel en knaagt met trage, koude, botte tanden aan 't geweten. Het bloed stokt in de keel en klontert in de aders; het luide suizen van de duizend oren van een publiek dat zich krampachtig weert tegen on-

derhuids uitstulpende emoties, en dat op die manier nog muziek maakt ook!

- Ze hebben mij monddood gemaakt - dat is het eerste wat Socrates zegt. In de prachtige vertaling van Gerard Wijdeveld, klinkt het als volgt:

"Welke gevoelens door mijn aanklagers bij u, mannen van Athene, teweeg zijn gebracht, weet ik niet. Bij mijzelf was het in ieder geval zó, dat ik door hun gepraat bijna niet meer wist, wie ik was! Zo overtuigend klonk het." (1)

- Anoniem en in mijn afwezigheid belasterden ze mij bij nog weerloze kinderen als een misleidende woordkunstenaar, zodat ik mij nu tegen schaduwen moet gaan verdedigen. Blijkbaar verwisselt men mij met die clown uit Aristophanes' klucht, die ook Socrates heet, en die over de lucht wandelt. Of men wrijft mij onterecht aan dat ik geld zou vragen voor vermeend 'onderricht' dat ik overigens nooit heb gepretendeerd te kunnen bieden! Maar waar vandaan komt dan die slechte reputatie, vraagt u zich af? Ik zeg u: door een soort gewone, menselijke wijsheid; ik kan het ook niet helpen, maar... ooit heeft het orakel van Dephoi gezegd dat geen mens wijzer was dan ik, wat dat ook moge betekenen! Omdat ik mezelf alles behalve een wijs man acht, terwijl ik nochtans in het orakel geloof, heb ik dan maar de proef op de som genomen, en ik ben de zogenaamde wijzen gaan ondervragen: de politici, de dichters, de ambachtslieden. Ik moest tenslotte besluiten dat zij wel allen bijzondere bekwaamheden bezaten, doch dat ze zich op grond daarvan

ook wijs achtten op terreinen waarover zij niets afwisten. Ik begreep toen dat het orakel eigenlijk bedoelde dat ik mij van hen hierin onderscheidde dat ik mij tenminste niet wijs achtte waar ik dat niet was: de meest wijze onder de mensen is diegene die weet dat hij niets weet. Uiteraard jaagt mijn kritiek de als betweters ontmaskerde 'wijzen' tegen mij in 't harnas! En zo hebben de dichter Meletos, de ambachtsman Anytos en de redenaar Lykon mij verbitterd aangeklaagd: ik zou de jeugd bederven en de goden lasteren. Maar vertel mij: waar zijn dan diegenen die de jeugd beter maken? Alle anderen, zegt gij: alle burgers van Athene maken de jeugd beter, doch alleen ik verderf hen! Vreemd is wel dat het er bijvoorbeeld inzake het beter maken van paarden precies andersom aan toegaat: slechts weinigen verstaan de kunst om paarden beter te maken. Het zou warespelen een zegen zijn voor de jeugd, als er slechts één man was die hen slechter maakte! En wat bedoelt men ermee dat ik niet aan de goden zou geloven maar wel aan daemonen? Want hoe kan iemand in goddelijke zaken geloven, zoals daemonen, die bastaarden van goden zijn, maar tegelijk het bestaan van goden loochenen?!

En Socrates besluit:

"(...) dat er veel vijandschap tegen mij gegroeid is en bij veel mensen: dat is de waarheid en u dient dat goed te beseffen. Dat is ook hetgeen mij, als ik ten val kom, ten val zal brengen, niet Meletos en niet Anytos, maar de slechte reputatie bij de grote massa en haar afgunst. Het is iets dat

De Apologie van de Eeuwigheid

al heel wat andere behoorlijke mensen ten val heeft gebracht en er, denk ik, nog heel wat ten val zal brengen. We hoeven niet bang te zijn dat het bij mij blijft." (2)

- Maar wie dapper is, vlucht eerder de schande dan het levensgevaar, en dus heb ook ik gemeend te moeten kiezen voor de deugd, ondanks het gevaar. Immers: ook in de vrees voor de dood meent men iets te weten dat men niet weet, terwijl ik er wèl zeker van ben dat het slecht is om door vrees gedreven te handelen. En dat zou ik doen indien ik enig voorstel van uwent wege zou aanvaarden om in ruil voor mijn vrijlating op te houden met het vertellen van de waarheid, want dat is wat god mij opdraagt: u te vermanen dat niet bezit en geld maar de deugd betere mensen van ons maakt. Door mij om te brengen, zult u mij niet schaden, want de eeuwige wetten laten niet toe dat een beter mens door een slechter geschaad wordt: u zult alleen zichzelf schaden! Ik pleit dus niet voor mezelf.

Ik beweert geen onderricht te geven, en dat sommigen mij graag aanhoren, komt alleen doordat zij het leuk vinden om via onderzoeken en ondervragen te ontdekken hoe mensen die menen wijs te zijn, het niet blijken te zijn. Overigens: waar is de eerste die tegen mij wenst te getuigen inzake jeugdbederf? Anderzijds ware het ook onpassend indien ik getuigen zou oproepen die voor mij wilden pleiten; een rechter dient de wetten te volgen en recht is geen gunst. Het zou bovendien van ongeloof getuigen indien ik zo zou handelen of zou smeken.

De Apologie van de Eeuwigheid

Meletos eist voor mij de doodstraf. Ik van mijn kant, omdat ik geprobeerd heb u eraan te herinneren dat u zich veeleer dient te bekommeren om uzelf dan om uw bezittingen, zou moeten eisen dat ik in het prytaneion gratis mag gaan eten! Neen, nooit zal ik mijn mond houden als ik meen te moeten spreken!

En Socrates zegt:

"[Ik beweer] dat het hoogste goed voor een mens daarin gelegen is, dat hij iedere dag over deugd en voortreffelijkheid kan praten en over die andere onderwerpen, waarover u mij gesprekken hoort voeren en anderen hoort onderzoeken, en dat een leven zonder dat onderzoek geen menswaardig leven is (...)" (3)

- U bent het die door uw vijanden beschuldigd zult worden een wijs man ter dood te hebben gebracht! Ik ben veroordeeld, niet door een tekort aan woorden, maar door een tekort aan onbeschaamdheid om mij voor u te vernederen uit vrees voor de dood. De dood is gewis verkieslijker dan een leven in kruiperigheid: aan de dood ontkomen is beslist veel makkelijker dan ontkomen aan de gemeenheid.

En Socrates zegt:

"En ik ga nu heen, terwijl ik door u tot de dood ben veroordeeld, maar zij gaan, terwijl ze door de waarheid schuldig zijn bevonden aan minderwaardigheid en aan

De Apologie van de Eeuwigheid

onrecht. En och, misschien moest het ook zo wel zo komen. Het is wel redelijk verdeeld, geloof ik." (4)

Tenslotte geeft Socrates voor zijn sterven een orakel aan zijn medeburgers:

"En dan zeg ik u, mannen die mij ter dood hebt gebracht: (...) Er zullen er meer komen die u rekenschap gaan vragen (...) en zij zullen het u lastiger maken, omdat ze jonger zijn, en u zult er meer ergernis over hebben. Want als u meent dat u door mensen te doden een eind kunt maken aan de tegen u gerichte verwijten over uw verkeerde manier van leven, dan hebt u het mis." (5)

Hij spreekt nog over de dood en zegt dat hij zich rechtmatig zal behandeld weten als zij zijn zonen zo vermanen zoals hijzelf zijn medeburgers heeft vermaand.

"Maar nu is het toch tijd geworden dat wij heengaan", zo zegt Schoenaerts, "ik om te sterven, u om verder te leven. Wie van ons beiden naar het beste op weg gaat? Niemand weet het, behalve de god". (6)

Tussen de apologie van Socrates en die van Schoenaerts verliepen bijna exact vierentwintig eeuwen. Maar voor God is de eeuwigheid slechts een dag, en de dag een eeuwigheid.

Noten: (1) *Plato. Verdedigingsrede van Socrates*. Vertaald en ingeleid door Gerard Wijdeveld, Atheneaum -Polak & Van Gennep, Amsterdam 1977: 17. – (2) *Ibid.*: 33. – (3)

De Apologie van de Eeuwigheid

Ibid.: 47. – (4) Ibid.: 49. – (5) Ibid.: 49. – (6) Ibid.: 53. –
N.B.: de tekst tussen de citaten in is een vrije samenvatting
van de genoemde Plato-tekst.

Het gesprek

Op van de veel te lange werkdag en de overuren, de trein, het gewriemel van de massa, het lawaai van het verkeer, het gevaar van de engten en de doorgangen waarin men moet oppassen voor vreemde echo's ook – op van de dag, komt hij thuis, laat zich in een zetel vallen, het hoofd achteruit, de armen slap bengelend over de leuning, het spook van de dag verjagend in zijn hoofd, de gedachten nog bevechtend, gedachten aan wat er weer allemaal mis ging...

Ik geef het op, denkt hij: morgen blijf ik thuis, dit hou ik niet mijn leven lang vol, ik kap ermee, ik geef het op.

En dan die stemmen! Hoe haat hij ze! De bureauchef: nooit tevreden, altijd commentaar, het gaat nooit rap genoeg, het is nooit goed! Er zijn weer cursussen, examens, tentamens, commentaar, evaluatie, doorlichting, enquêtes, paperassen!

“Ik kap ermee!”, roept hij.

Er is niemand die het hoort wat hij zopas ongewild luidop gezegd heeft. De kamer is leeg, zoals altijd. Hij loopt naar de koelkast, vindt daar nog wat schimmelkaas en brood, en een restje witte wijn. Hij eet en drinkt, vult zijn maag, plaatst de rommel in een plas water, laat zich weer in de zetel vallen.

Het gesprek

Het lawaai van de straat, het verkeer: het komt zomaar zijn kamer binnen. De eeuwige ruzies van de bovenburen herbeginnen, het is immers zes uur. De beiaardklok van de onderburen galmt. Wanneer houdt het op! Hij grijpt naar de telefoon, tikt een nummer in, hij kent het allang uit het hoofd.

“Ik ben het. Is hij thuis? Ja, haal hem eens...”

Mij schepen ze niet af, denkt hij: straks zijn er verkiezingen, ze moeten er wat voor doen!

“Ja, hallo? Francis hier... zeg ‘ns... waarde politieker en ook... kandidaat-politieker: heb je dat voorstel al eens te berde gebracht? Neen, ik bedoel mijn voorstel natuurlijk! Wel, ik moet er eens dringend met je over praten, weet je: je hebt me immers beloofd dat je alles zal doen om het erdoor te krijgen: belofte maakt schuld! ... Wat zeg je?... Jamaar vriend, na de verkiezingen zitten jullie veilig hé, en dan richten jullie toch niets meer uit: ik eis – hoort u dat goed? – ik eis dat het nog vandeweek op tafel komt en besproken wordt, en dat er een na te leven afspraak komt om het in de volgende legislatuur te doen stemmen... Neen, ik heb geen begrip voor... Je hebt tijd genoeg gehad, vriend: tot binnenkort!”

Hij staat op, loopt naar het venster en terug, zet de TV aan; Ekskens is het aan het uitleggen; “Weg, gij lelijke dief!”, snauwt hij, en hij draait de knop om: Ekskens weg.

Het gesprek

Hij gaat weer zitten. Houdt het hoofd in de handen, probeert zijn gedachten te ordenen, vergeefs. Staat weer op. Trekt zijn jas aan. Loopt naar buiten, de gangen, de lift, de trap, de straat.

Vier straten moet hij door lopen: drie lange en een korte, hij kan het al met de ogen dicht. Daar is de deur... op de eerste verdieping staat Johanna ruiten te wassen: die moet ik hebben, denkt hij. Als hij aanbelt geven ze immer ‘niet thuis’.

“Hallo, Johanna!”, roept hij: “alles goed? Ben je niet bang om eraf te donderen? Jij bent een ware acrobate!”

De vrouw houdt op met poetsen en kijkt tevreden naar beneden: “’t Is mijn laatste jaar”, zucht ze: “volgend jaar... pensioen!”

“Dat meen je niet!”

“Wacht, ik kom opendoen!”

Ze is buiten adem als ze in het deurgat verschijnt. Ze leidt hem naar de wachtkamer, schoorvoetend, zodat ze ruimschoots de tijd heeft om haar sop af te gieten. Hij beaamt alles wat ze zegt, en kijkt intussen rond en spitst zijn oren naar mogelijke geluiden in de gang en op de trap.

“Zeg, Johanna, je moet niet zeggen dat ik het ben hé, anders geven ze ‘niet thuis’”, fluistert hij haar in het oor: “Zeg maar op een lachend toontje dat er een heer in de

Het gesprek

wachtplaats zit die je nooit eerder gezien hebt. Je mag hier toch grapjes maken, niet?”

“Haha, mijnheer is thuis, weet je: ik zal hem zeggen dat ik je gezegd heb dat hij thuis is. Hoe zit het trouwens met dat wetsvoorstel van je? Weet je, ik kijk er ook naar uit, jongen. Ik vind het een beetje jammer dat jij er naar uitkijkt, jij bent immers nog een jongeman... Maar voor mensen van mijn leeftijd zou het een goede zaak zijn. Ach, meer en meer mensen beginnen van het leven genoeg te krijgen dezer dagen... Eenmaal de jeugd voorbij is, en de schooltijd... Het is niet meer zoals vroeger, nietwaar jongen?”

“Jij weet meer dan ik, Johanna, jij hebt de andere tijd nog goed gekend...”

“Ach, jongen... als je bedenkt dat ze voor niemand nog respect hebben tegenwoordig... Leren doen ze ook niet meer, en goede voorbeelden? Die zijn de wereld uit! Weet je, de mensen worden stilaan zoals de dieren. Erger nog, men mag de dieren niet beledigen... En met dat verschil dat de dieren nog aan het leven hechten. Als ze van school zijn... er is geen werk... ze doen hun ding, vervelen zich, lopen verloren... en niemand trekt er zich ook maar iets van aan: het is elk voor zich vandaag! Elk voor zichzelf! Alexander, voor mij en voor geen ander... Ga zitten, ik ga mijnheer nu halen... en zeg het hem maar eens goed, gij kunt dat, ik weet het! Als ik u niet meer zie: tot vandeweek eens!”

“Dank u, Johanna, tot vandeweek...”

Hij kijkt haar na, ze sukkelde een beetje als ze de trap op gaat; het lijkt alsof ze haar linker been achter zich aan sleept.

Hij gaat zitten, kijkt naar de kale muren, spitst zijn oren, hoort Johanna zachtjes praten met de ‘heer des huizes’. Zijn stem klinkt opgewekt, zoals altijd. Hij zal trommelend de houten trap naar beneden lopen, met vaart, zoals altijd. Als hij de deur van de wachtkamer opent, zal eerst zijn slingerbuik te zien zijn: het witte hemd, de gestreepte das, de mollike vooruitgestoken hand, de luidkeelse hartelijkheid: “Mijn allerbeste vriend! En hoe gaat het nog met u! Maar kom toch mee naar mijn bureau: het is daar veel gezelliger...”, en dan op een fluistertoontje: “Niemand mag het horen, maar ik heb daar nog een bijzonder goed flesje staan: kom snel, ga zitten: ik haal gauw glazen!” En dan, op een heel andere toon doorheen de gang: “Johanna! Johanna! Gla-zen! Twee!”

Hij neemt me telkens te grazen, zo prent Francis zich in het hoofd: ik mag me niet laten inpalmen! Ik heb dat dossier van hem in mijn kast zitten, en dat weet hij. Ik moet hem goed laten voelen dat ik dat dossier heb, en dat ik het kan opendoen als ik het wil. Hij heeft er schrik voor, maar hij denkt dat hij het voor mij onmogelijk kan maken om ermee voor de dag te komen, door mij zijn “allerbeste vriend” te noemen en mij vol te gieten met dure wijn. Dan kent hij me nog niet! Ik zal hem immers vertellen dat ik geen wijn meer

Het gesprek

drink! Ja, laat ik daarmee alvast beginnen... en als hij merkt dat het ernstig is, heb ik de touwtjes in handen en moet hij volgen: hij zal het wetsvoorstel bespreken, morgen nog!

Het zweet breekt Francis uit en hij krijgt warempel dorst. Het is veel te warm in deze wachtkamer. Wachtkamers alom ten lande zijn koel, zelfs koud en killig, maar deze hier lijkt wel een sauna. Het is opgezet spel, weet Francis: hij zorgt ervoor dat je uitgedroogd bent tegen de tijd dat je hem te spreken krijgt en dan giet hij je vol. En hij herinnert zich met tegenzin dat hij dit huis nog nooit anders verlaten heeft dan op handen en voeten.

Als je aan gewone mensen een bezoek brengt, en je bent niet welkom, dan word je met stokken de stoep op gekieperd. De heren van dit slag echter, maken hun handen niet vuil en nog veel minder verliezen ze hun humeur: ze lachen zich een breuk wanneer je bij het weggaan jezelf als een zak cement door hun portaal katapulteert, drie trapjes naar beneden op de harde en intussen nat geregende stenen van de stoep belandt, en je je vervolgens dwaas om je heen kijkend staat af te vragen welke kant nu huiswaarts is. Geen pak rammel heeft zo'n vernietigend en vernederend effect. En op de koop toe heb je de geweldenaar dan telkens nog eens uitbundig bedankt voor zijn gastvrijheid!

Dit keer zal het niet waar zijn, zweert Francis bij zichzelf: ik zal hem het dossier voor de geest brengen!

Ik weet het, dit verhaal eindigt heel abrupt en voorspelbaar. Het gaat als volgt: ongeveer twee uur later is het donker geworden en het heeft geregend. De voordeur van het huis van schepen Tantemans gaat open. Niet in een ruk, maar eerst op een kier. Gezien van de tegenoverliggende straatkant, kan men dus een kier zien verschijnen aan de deur van schepen Tantemans. De kier wordt nu eens groter, dan weer kleiner. Dat duurt minutenlang. Uiteindelijk gaat de deur volledig open en ziet men tegen de achtergrond van een zwak verlichte gang, twee silhouetten. De ene is groot en rond, stevig en stabiel ook, en de andere – klein en mager, als een tak – lijkt wel ter plaatse te dansen. Die buigt herhaaldelijk voor de ronde vorm, precies zoals een tak buigt in de wind, en de grote ronde silhouet geeft bemoedigende schouderklopjes aan de smalle dunne. Zo bemoedigend dat deze het evenwicht verliest en uit het deurgat neerstort, de drie trapjes af. De dikke, ronde vorm vraagt aan de tak of het gaat, en deze antwoordt iets in de zin van dat er helemaal niets aan de hand is, en hij staat warempel al weer rechtop, waarna hij wordt uitgewuifd door de zich nu definitief terugtrekkende ronde vorm. Het licht in het portiek is al verdwenen achter de zware deur, wanneer de tak terugwuift. Duidelijk mankend gaat hij enkele meters naar rechts, blijft dan staan, houdt zich aan een lantaarnpaal vast met twee twijgen, kijkt rond zich en als men heel goed luistert kan men iets als een vloek horen waaien in de gure wind. De tak weet duidelijk niet meer welke kant hij op moet. Na enkele seconden maakt hij rechtsomkeert, loopt

weer aan de gevel van het huis van de heer Tantemans voorbij, maar als hij een tiental meter verder is, gaat hij opnieuw tegen de vlakte. Dit keer blijft hij enkele seconden roerloos liggen vooraleer op te staan. Als hij weer recht staat, leunt hij tegen een lantaarnpaal, buigt diep voorover en men kan heel goed zien en ook horen nu, hoe hij alles wat hij nog in zich heeft, eruit kotst. Hij murmelt iets, wrijft zachtjes vloekend met de handen over zijn jas en over zijn broek, en strompelt dan in de tegengestelde richting verder. Als het ware om zich beter te kunnen oriënteren, loopt de tak vervolgens naar het midden van de straat, van waar men warmpel een beter overzicht heeft over de omgeving. Nadat hij daar wat heeft staan grommen, keert hij naar het voetpad terug en begint te stappen.

“Drie lange... en een... korte!”, zegt de tak, en er klinkt enige tevredenheid in de stem, nu hij het zich herinnerd heeft, en dan houdt hij halt: “Maar... terugkeren... dat is drie korte... en een lange!”, zo herroept hij zijn besluit. Hij staat dus stil, kijkt op, draait zich om, en gaat de tegengestelde richting uit.

Hij stapt en stapt nu duchtig door, en indien er iemand in de buurt was geweest die hem gekend had – maar helaas kennen de mensen elkaar tegenwoordig niet meer – dan had die beslist aan onze vriend gevraagd waar hij wel van plan was om zo laat op de avond nog naartoe te zeilen.

De virtuele veiligheid

Bij de politie maak je dezer dagen wel wat meer mee dan in de goede oude tijd. Je zal mij niet horen vertellen dat toen alles op wieltjes liep, maar het is nu lang niet meer hetzelfde; in zeer korte tijd heeft de misdaad zich volkomen gemetamorfoseerd – en ik heb het hier allerm minst over terreuraanslagen op WTC-torens.

Niet lang geleden zat ik hier, op dit bureau, te overleggen met collega's over de plaatsing van verkeersdrempels op het dorpsplein, toen onze secretaresse mij de telefoon bracht. Gewoonlijk beantwoordt zij die zelf, ofwel verbindt ze de beller door met de geëigende instanties – u moet weten: de mensen bellen tegenwoordig voor alles en nog wat naar de politie, ook voor dingen waarmee wij helemaal niets te maken hebben, en zo gaat meer dan de helft van onze tijd op aan het doorverbinden, ja, wij zijn een echte ombudsdienst geworden. Dit keer echter leek het gemeend.

Anja bibberde een beetje toen zij me de telefoon bracht. Ze hield met de hand de micro van het toestel bedekt en fluisterde me zenuwachtig toe dat ik maar beter naar een andere kamer ging om het gesprek te voeren. Het leek erop dat deze beller haar helemaal van streek had gemaakt.

“Rustig, rustig”, zo trachtte ik haar met een schouderklopje te kalmeren, maar ze fluisterde iets in de zin van: “Jaja, je

zal het wel horen... ik weet ook niet wat ermee begonnen...”

Ik ging opstaan en plaatste de telefoon tegen mijn oor terwijl ik de kamer verliet: “Van Bever, politiecommissaris! Wat kan ik voor u doen?”

Ik hoorde toe, en wist meteen dat dit een zaak was die niet via de telefoon kon opgelost worden. Een mij onbekende vrouw aan de andere kant van de lijn sprak wartaal; haar woorden volgden elkaar steeds sneller op, totdat zij onderbroken werden door een luid geschreeuw. Tevens kon ik horen dat zij onderhevig was aan een astma-aanval. Dan werd de verbinding verbroken.

Onmiddellijk liet ik het nummer natrekken, maar het betrof een GSM-toestel met een niet te identificeren eigenaar, zoals dat wel vaker voorkomt. Toen er alleen nog vaste toestellen waren, kon het adres van de beller onmiddellijk worden opgespoord; tegenwoordig is alles mobiel, en zweven onze gesprekspartners ergens in het ijl. Alles heeft zijn keerzijde. Als zo'n gesprek plotseling wordt afgebroken, kan je alleen nog wachten tot er opnieuw gebeld wordt.

Op dat ogenblik bevond ik me in de gang. Op een van de stoelen die daar geplaatst zijn om bezoekers die moeten wachten het langdurige rechtstaan te besparen, was Anja neergezegen. Zeer tot mijn ontzetting, want zij was een jonge, energieke werkkracht die niet van zitten en van stoelen hield: zij was duidelijk uit haar lood geslagen.

“Het gesprek werd afgebroken”, zei ik, “ze belt nog wel terug”.

“Afgebroken!?” herhaalde zij met ongeloof in haar stem en zij ging opstaan, als wilde zij zich daartegen proberen te verzetten.

“Wat zei zij verder nog?”, vroeg mijn secretaresse.

“Ik heb er niets meer van verstaan”, zo moest ik bekennen: “ik heb alleen begrepen dat die vrouw erg overstuur was. Heb jij er dan wat van opgestoken?”

Anja bracht de beide handen voor haar mond terwijl ze me aankeek met grote, angstige ogen.

“Kom”, zei ik, terwijl ik haar in mijn bureau naar binnen duwde: “je moet je niet zo opwinden. Wil je koffie? Ik haal eerst koffie voor je, de rest kan wachten”.

Ik liep de gang in, gebood daar een collega koffie te brengen, en liep onmiddellijk terug naar mijn bureau.

Zij stond daar nog steeds als aan de grond genageld, ik duwde haar in een stoel, ging tegenover haar zitten en wachtte.

“Het was iets met haar computer”, zei ze, zenuwachtig en alsof ze het zich van heel lang geleden in de herinnering trachtte te brengen.

“Zij sprak over haar dochtertje, van wie er foto’s in het familie-album staan... het album op die computer van haar...”

“Ja? En wat was er dan mis mee?”

Ze keek mij aan alsof ze niet wist hoe het mij te vertellen.

“Ze had een geluidsbestandje gevonden, in dat album, met een gesproken tekst, door een vreemde stem, met op de achtergrond vreemde muziek, en het maakte haar bang...”

“Een tekst in het Nederlands?”, vroeg ik op rustige toon.

“Gebroken Nederlands, zo zegde ze het: het was een soort van verkapte verwensing, zei ze.”

“Een bestandje dat ze er niet zelf had opgeplaatst?”

“Ja, ze wist niet hoe het op de computer gekomen was, zei ze...”

“Hackers”, repliceerde ik: “dat mens heeft wellicht een onvoldoende beveiligde internetaansluiting! En was ze daardoor zo van streek?”

“Ze zei dat ze ook had doorgeklikt naar het familiefoto-album... ze vertelde dat haar dochtertje... zwaar toegetakeld was... tenminste... op die fotootjes...”

“En haar dochtertje is niet bij haar thuis?”

“Ja, toch wel, dat zei ze ook...”

“En verder?”

“Verder heb ik niets meer begrepen van wat ze zei, ik hoorde haar alleen uitzinnig huilen...”

“Kom, kom”, troostte ik Anja: “Er is niets ergs gebeurd, hé? Het gaat hier alleen maar om een vrouw met angst, niet?”

“Angst voor een psychopaat!”, voegde zij er onmiddellijk aan toe.

“Tja”, zo moest ik toegeven: “het gaat hoe dan ook om iemand die niet goed bij zijn hoofd is. Maar dat betekent nog helemaal niet dat er echt gevaar is voor het leven van deze vrouw, of voor haar dochtertje. Jullie vrouwen denken natuurlijk direct aan een maniak, zoals die in de griezelfilms opduiken...”

Ze keek me verwijtend aan, maar tegelijk zag ik in haar ogen dat ze heel sterk hoopte dat ik volkomen gelijk had.

“Er moet onderzocht worden of dit een bedreiging is”, zei ik, “maar eerst moet er een verklaring worden opgetekend. En we weten nog niet eens waar dat telefoontje vandaan komt... we moeten wat geduld oefenen, verder kunnen we weinig doen. Maar schrijf jij nu zo letterlijk mogelijk op wat je gehoord hebt”, maande ik haar aan: “Mochten er verwickelingen komen, en de vrouw duikt niet op, dan hebben we tenminste jouw verslag. Ik hoop dat het niet nodig zal zijn, maar we moeten zeker spelen. Ik zal alsnog

trachten uit te vissen waar de verbinding vandaan kwam, oké?”

Ze verliet mijn bureau. Onmiddellijk nam ik contact op met de dienst ‘computercriminaliteit’. Ik had niet de gelegenheid alles te vertellen omdat men het er te druk had, en moest het voorlopig stellen met als antwoord een beveiligd informatief document, mij toegestuurd per email. Het was vergezeld van een dringend verzoek om alle gegevens terzake ten spoedigste door te sturen naar die werkgroep.

Ik wierp een vluchtige blik op de vier bladzijden tellende tekst.

Het betrof een overzicht, een soort van verslag van gelijkaardige gevallen in binnen- en buitenland.

In het oog springend was de in vetjes gedrukte conclusie van het rapport, die tegelijk geruststellend en alarmerend was. Er werd namelijk gezegd dat in dergelijke gevallen nog nooit fysieke misdaad was vastgesteld, en dat het tot heden altijd was gebleven bij verkapte bedreigingen. Tegelijk werd er op gehamerd dat de betrokken slachtoffers van de bedreigingen zeer dringend en ook uitvoerig dienden gerustgesteld te worden, en moesten doorverwezen worden naar de psychologische dienst voor verdere begeleiding... aangezien tot de helft van hen zware letsels opliepen in gevolge aldus teweeg gebrachte angsten. In niet minder dan vijf percent van alle aangegeven gevallen – en er stond bij vermeld dat er landelijk jaarlijks een zeshonderdtal waren –

vielen er onder de bedreigden ook doden te betreuren, meestal door beroerten.

Uiteraard kunnen wij bij de politie in ons dorp onmogelijk allerlei specialisten in dienst nemen. Eisen dat nieuw aange-
worven agenten met gevorderde computerprogramma's kunnen werken, kunnen wij evenmin – wij mogen al heel blij zijn als zij een beetje Engels verstaan en goed met mensen kunnen opschieten. Een overschot aan kandidaten is er immers niet voor dit steeds veeleisender en ondankbaarder wordende beroep, zoals u allicht zult begrepen hebben. Het bestrijden van de misdaad moet jammer genoeg steeds vaker vrede nemen met het zo goed mogelijk troosten van de slachtoffers, waarvan het aantal dat van de burgers welhaast evenaart. Van een echte commissaris zult u dat zeer zeker nooit te horen krijgen, en daarom moet een door Omsk verzonden 'collega', werkzaam in een eveneens verzonden dorp en land, het wel zeggen: niet de misdaden werden virtueel – de slachtoffers zijn nog steeds mensen van vlees en bloed – maar wel de politiediensten.

De Vergeetput

Wat doe je als je plotseling het leven saai gaat vinden? Juist: je wordt hoogtewerker. Tja, dan krijg je nog 'ns wat kriebels, snap je? Maar wat doe je als je aan de hoogten went?

Van op de toren waar wij ons begeven met afgemeten passen en met tastende grepen langs de koude buizen van de stellingen, kan ik de zerken zien. Het zijn net kiezeltjes. Maar liever blijf ik boven op de hoogte zitten, waar ik me groot voel en machtig. Ik heb het leven van twee andere mensen in mijn handen, en zij het mijne. Als plotseling één van ons gek wordt en te laf is om aan zichzelf de hand te slaan, kan het fataal aflopen. Eén klein duwtje volstaat om een spektakel uit te lokken dat uren in het rond zijn weerklank vindt, dat massa's te been brengt en stoeten uit de grond doet rijzen. Geweeklaag tot aan de einder, die van hieruit gezien veel wijder is en ronder. Handengeklap van oude vrouwen die nooit vermoed hadden dat dit ze nog ooit te beurt zou vallen. Misschien wordt dan de gek veroordeeld. Misschien ook is hijzelf de enige getuige en zal men spreken van een ongeval.

Je begrijpt het wel: hoe hoger we werken, des te meer stijgt de spanning onder ons. Des te harder moeten we lachen om pietluttigheden en des te wilder worden we. En op een dag zitten we hoger dan ooit voordien: de wereld is een peul-

De Vergeetput

schilletje geworden onder onze voeten. Wijzelf zijn roekeloze goden, die leven van de kriebels in onze gloeiende buiken. Kriebels die ons heviger aangrijpen dan het orgasme zelf. Als elektrische spanningen vertakken ze zich tot in de toppen van vingers en tenen en zo houden ze ons warm. Want het is koud hier, in de hevige wind die ons doet denken aan een storm op zee. De toren wiegelt verbazingwekkend en met een verraderlijke elasticiteit. De stellingen rammelen oorverdovend en de luchten zijn niet om in te kijken: wolkenbeelden spoken in duizelingwekkende gedaanteverwisselingen om ons heen. Ze omvangen ons als schimmen uit de onderwereld en ze stoten razende klanken uit die geuren naar ijswater uit besneeuwde bergen. De anderen zijn met mij en we lachen samen als de wind ons niet de adem afsnijdt.

De enige die hard werkt, is Elias. Hij denkt dat zijn plichtsgetrouwheid hem zal redden als het moment kritiek wordt. Wij tweeën, Harm en ikzelf, kijken Elias vaak minuten lang na. We roepen hem dan toe dat hij 'ns wat meer moet verpozen, dat z'n handen al verkleumd zijn en dat hij zal vallen als hij onze waarschuwingen in de wind slaat. Maar Elias hoort ons niet. Gelijk een bezetene werk hij dapper verder. Hij kijkt nooit naar beneden. Zijn blik zit verstrengeld in de tuigen die hij hanteert bij het gevaarlijke werk.

Soms kijkt Elias ons achterdochtig aan. Hij roept ons toe dat we harder moeten werken. In zijn ogen is een vreemde

De Vergeetput

angst te bespeuren: niet voor de hoogte, maar voor ons, vooral voor Harm.

Harm weet zich hier te machtig. Het is ‘m aan te zien dat hij teugelloos van die macht geniet en vaak kijkt hij ons haast spottend in de ogen met een gemene glimlach. Griezellig is ie. Het is gek, maar meermaals betrap ik mezelf erop dat ik angst voor ‘m heb. Daarom blijf ik ook bij Elias uit de buurt, want stel ‘ns dat hij er ons beiden plotseling af gooit. Niemand heeft het gedaan, want er zijn geen getuigen.

Soms krijg ik angst voor Elias, de wroeter. Hij is ons zo hard gaan vrezen dat het niet ondenkbaar ware als hij ons uit zelfbehoud de dieperik in zond.

Als ik geen angst voel, werk ik lustig door, totdat ik ineens de stem van Harm hoor achter mij. Hij keelt mijn naam boven het geraas en gehuil van de wind uit. Niets tenzij mijn naam roept hij, eenmaal, tweemaal, driemaal. En als ik mij omdraai en hem aankijk, lacht hij gemeen, en vraag ik mij af waarom hij dat doet, want hij heeft nooit wat te zeggen. Hoe absurd is het! Hoe griezelig absurd!

Harm is de jongste en de sterkste, maar ik vraag me wel af hoe hij het kan uithouden daar boven, in die ijsselijke kou. Hij heeft een jeans om de benen en zijn bovenlijf is naakt en rood van zijn wilde bloed. Hij verhit zichzelf met het spel van de huivering en herhaaldelijk confronteert hij zich met de val: Het ontgaat mij niet dat hij vaak in de diepten

De Vergeetput

zit te kijken. En ik denk niet dat ik mij vergis als ik in zijn hele gestalte en in zijn houding het gevecht bemerk dat hij voert met de verleiding om te springen. Om het ijzer dat zijn stevige handen omklemmen, los te laten en om zich dan wijds uit te strekken om enkele ogenblikken heel intens te kunnen genieten van de fantastische kriebels die wij soms allen in onze buiken krijgen en waaraan hij wel verslaafd moet zijn. En hij is niet de enige...

In het begin kregen we de kriebels in onze buiken als we op een gebouwtje van zo'n zeven hoog zaten, maar ondertussen zijn we alsmaar hogerop gemoeten. Eigenlijk zijn we immuun geworden: het is zo ver gekomen dat we gevaarlijke dingen moeten gaan doen om nog kriebels te kunnen krijgen. Zo bijvoorbeeld: rondwandelen, zonder met de handen steun te zoeken, over een rammelende stelling langs een toren die elastisch in de wolkenluchten zwaait. Maar ook dat volstaat niet meer...

Harm was het die me uitnodigde om boven op de stellingen met hem haasje-over te gaan spelen. Ik gebukt, en hij erover. Als hij kwam aanhollen en sprong, kreeg ik er zelf kriebels van. Toen vroeg hij me over zijn rug te wippen: zijn angst dat ik zou vallen, bezorgde hem meer kriebels, meende hij. Eerst weigerde ik het te doen. Omdat hij niet ophield er over te zagen, gaf ik hem tenslotte zijn zin. Het was bijzonder winderig, die dag.

Harm ging op de stellingenplanken staan en bukte zich voorover, de handen op de knieën geleund. Ik stond achter

De Vergeetput

hem, op een vijftal meter, en keek naar zijn strak zittende jeans en naar zijn gespierde, ronde rug. Eerst voerde ik de sprong in mijn gedachten uit. Dan hield ik me klaar voor het manoeever.

De stellingen rammelden. Ik nam een kleine aanloop over de daverende planken. De hoge winden gierden langs m'n oren en slaakten spookachtige kreten. De stellingen schudde mee met de bewegingen die de toren maakte. De duizeling nam bezit van me. Toen wipte ik over hem, landde onzacht op de planken, struikelde en rolde. Mijn hoofd hing over de rand van de stelling. Onder mijn blikken: de diepten, verzwonden in de wazigheid van de wolken, doorspekt met rondcirkelende duiven en, helemaal beneden, het gekrijoel van mensen die net insecten waren.

Ja, toen voelde ik het als nooit voordien: die kriebels. Ze namen bezit van mijn lijf en deden mijn hoofd gloeien als een vuurbol. Het bloed joeg wild door mijn hersenen. Op dat moment had ik ook best mijn trui kunnen missen: zo heet werd ik ervan, zo dronken.

Harm had mij bij de enkels gevat om te beletten dat ik over de rand heen zou gevallen zijn. Toen we weer gingen opstaan, vroeg ie me hoe ik het vond. Ik glimlachte en weer sprak hij mijn naam uit, één keer, twee keer, drie keer. Hij was verrukt en scheen te denken dat hij aan me een goede kameraad gevonden had die hem nu zou steunen bij z'n stunts, die hem zou helpen om steeds maar met hernieuwde vindingrijkheid het orgasme uit te lokken van de grote

De Vergeetput

huivering op het randje van de dood waaraan het levende leven zo abrupt grenst. En ik moet bekennen dat ik er smaak in vond. Vergeleken met wat we nu uithaalden, was Russische roulette een spel waarvan het sop de kool niet waard was, zou een ‘stoere’ het zeggen. Dagen achtereenvolgens brachten wij op deze wijze door. En op een avond, vooraleer we ons gereed maakten voor de afdaling, kwam Harm op het uiteinde van de hoogste stelling bij me staan.

Ik had ‘m eerst niet opgemerkt omwille van de huilende wind die oorverdovend was en die de ogen deed tranen. Ik stond daar en keek in de diepten en in de verten. Elias was al aan de afdaling begonnen. Ikzelf wilde nog een ogenblik nagenieten van het tafereel. De zon was een enorme, rode ballon geworden die in een abstract schilderij op de kim rustte en haast kon men de schaduwen van de huizen en de bomen beneden langer zien worden. Het zou niet zo lang meer duren vooraleer de duisternis zijn mantel over de aarde zou leggen. De idee dat het een verrukkelijk zicht moest zijn als al de lichtjes aangingen beneden, bracht me in de verleiding te blijven.

Net toen ik dit dacht, voelde ik de hand van Harm op m’n schouder neerkomen.

“Wat dacht je ervan”, riep hij: “als we nu eens hier bleven!” Hij had mijn gedachten gelezen, maar zijn aanwezigheid volstond voor mij om het voorstel van de hand te wijzen. “Was ik niet van plan”, wilde ik zeggen, maar ik slikte mijn woorden tijdig in en schuddebolde. Het ontging hem niet

De Vergeetput

dat ik dat met veel te weinig overtuiging deed: hij begon aan te dringen.

“Het moet een prachtig uitzicht zijn!”, riep ie: “En een fantastische sensatie!” Ik keek naar hem. De rode zon zat in zijn ogen en een moment dacht ik: “Psychopaat! Griezelige psychopaat! Besmettelijke gek!” Ik huiverde, en betrapte mezelf erop dat ik van de kriebel van deze huivering genoot...

“Laten we hier blijven tot het helemaal donker is!” herhaalde hij.

Het beangstigde me niet weinig dat zijn stem trilde van een vreemde opwinding. Het liefst was ik meteen weggegaan, maar ik kon hem niet voorbij: hij stond pal voor me en de stellingen waren daar maar één plank breed. Het feit dat hij ondanks m'n schuddebollen bleef staan, kon ik moeilijk anders dan als een daad van geweld interpreteren: hij versperde me fysiek de weg. Hij sloot me in. Hij hield me gevangen in een cel waarvan de ene muur de gedaante had van een vergeetput en de andere de gedaante van een man die niet goed wijs was. De keuze die hij me liet, was niet zo omslachtig: ik kon ofwel springen, ofwel...

“Ik moet me beheersen”, dacht ik: “Hij wil het uitlokken dat ik met hem ga duelleren! Niets liever dan dat wil hij! Dat is net wat hij wil!”

De Vergeetput

Elias was natuurlijk al lang verdwenen. Hij zou niet terugkeren om te zien wat er aan de hand was! Wat kon het hem tenslotte schelen! Misschien had hij al maanden lang op dit moment gewacht. Ja: wellicht vermoedde hij onraad en stond hij nu beneden aan de toren te wachten, nieuwsgierig om te zien wie van ons beiden...

Harm deed nog een stap naar voren en stond nu haast tegen me aan, “Wat wil je dan?” vroeg ik ten slotte. En weer kwam die gemene, zieke glimlach op z’n lippen liggen:

“Wat ik altijd al gewild heb!”, riep hij. Eigenlijk hoefde hij niet meer te roepen om zich verstaanbaar te maken, zo dicht stond hij tegen me aan. Ik omklemde met de beide handen een ijzeren buis die langs de stellingen liep: “Laten we aan de andere kant gaan staan!”, trachtte ik hem wijs te maken: “We kunnen daar wachten totdat het donker wordt!”

Hij hinnikte en zijn gelaat kreeg een grimas die me weer deed huiveren. Dit keer kon ik het helemaal niet meer plezierig vinden. Geen duim breed week hij.

“Je gaat te ver!” zei ik: “Je gaat te ver!” en ik kneep op de stalen buis van angst.

Hij lachte alleen maar tussen zijn tanden: “Neen”, zei hij: “Ik ga niet te ver: een mens kan niet ver genoeg gaan! Voel jij het dan niet! Gewoon fantastisch is het!” en hij gaf me een por in de zij.

De Vergeetput

Mijn bloed kookte, “Hoe heerlijk is het hier”, raaskalde hij door: “Hoe heerlijk is het hier, op de grens van leven en dood te dansen! Zeg ’ns ouwe: wat kan je bedenken dat nog heerlijker is dan dit? Hé?” en hij gaf me een tweede por, dit keer pijnlijk.

“Het moet nu uit zijn!”, riep ik: “Het is genoeg!”

Dit had ik niet mogen zeggen. Ik gaf alleen maar te kennen dat ik angstig was, dat ik bang voor ‘m was, en dat was wel het laatste wat ik had mogen doen. Tot mijn verwondering deed hij nu een pasje achteruit.

“Het is flauw van je”, zei ie: “Ik had nooit gedacht dat je zo’n flauwerik was!” Hij deed nog een pasje terug: “Moet je die rode zon ’ns zien!”, zei hij: “Kijk nu toch!”

Ik aarzelde een moment, verstrakte mijn greep om de stalen buis en keek dan in de richting van de zon.

Ik nam het beeld in me op van een oranje eierdooier en draaide vliegensvlug het hoofd weer naar hem toe.

Hij stond nog op dezelfde plaats en keek me rustig spottend aan. Ik kreeg krampen in m’n voorarmen.

“Je hebt toch geen angst voor me?”, zei hij uitdagend en weer deed hij een pasje voorwaarts naar me toe.

Mijn armen waren gevoelloos geworden. Ik haal het einde van deze dag niet meer, dacht ik: dit is mijn laatste avond. Ik zie de zon niet meer ondergaan. Nooit meer...

Weer kwam hij pal tegen me aan staan. Haast verloor ik het bewustzijn. Gespannen gelijk een veer wachtte ik op het fatale moment, om bij de geringste beweging van zijnentwege terug te slaan. En nu was het de gedachte aan moord die me afschrok, maar ik troostte me met het argument van de zelfverdediging. Zo nodig zou ik zelfs kunnen vertellen dat het zelfmoord was. Ik realiseerde me plotseling dat hij er net zo kon over denken...

De lucht was nog klaar, maar de aarde verduisterde nu onder ons. Hier en daar gingen kleine lichtjes branden. Harm had een poosje naar het verwisselen van de aardse gedaanten staan kijken, wat me in de gelegenheid had gebracht om mijn handen beurtelings wat rust te gunnen. Tot mijn verbazing zei hij plotseling: “Kom, laten we naar beneden gaan. Het wordt aardig koud hier!” En hij ging.

Ik geloofde mijn ogen niet en volgde hem van op korte afstand. “Kom toch!”, drong hij aan toen hij in de lift had plaatsgenomen: “Of ga jij dan met de laddertjes?”

Ik wilde zijn argwaan niet voeden en ging bij ‘m in de lift staan. De tocht naar beneden was me een ware tocht naar het geluk. Ik had kunnen wenen van dankbaarheid, toen we op de begane grond stonden.

“Hé!”, riep Harm ineens en hij greep me bij de elleboog: “Moet je daar ’ns kijken!”, zei ie en hij wees naar het kerkhof. Zijn stem leek me ineens erg geaffecteerd, alsof hij me nu wilde binnenbrengen in een scène die hij zelf had in

De Vergeetput

elkaar gezet. Ik volgde hem, het kerkhof of en we liepen een poos tussen de zerken door. Enkele mannen in uniformen waren er druk doende en één van hen bleek ons plotseling op te merken en hij kwam ons tegemoet. Achter hem zag ik nu, tussen twee graven in, een zwart doek liggen op de grond. Ik dacht onwillekeurig aan Elias.

“Zijn jullie de andere hoogtewerkers?”, informeerde hij voorzichtig.